

Su Yeryüzünü Şekillendirir

Su, dünyamızdaki varlığını milyarlarca yıldır sürdürüyor. Bunun en önemli kanıtı suyun yeryüzünde neden olduğu değişiklikler. Bu değişiklikler o kadar çok yerde karşımıza çıkıyor ki...

Suyun en önemli özelliklerinden biri aşındırma gücü. Bu sayede su yeryüzünü tıpkı bir heykeltıraş gibi şekillendirir. Akarsuların oluşturduğu vadiler suyun yeryüzünü nasıl şekillendirdiğinin en çarpıcı örneklerinden. Akarsular yüksek bölgelerden aşağı doğru akarken kayaçları ufalar ve ufalanan parçaları beraberinde sürükler. Suyun üzerinden aktığı zemini aşındırmasıyla da akarsu yatağı giderek derinleşir. Bunun sonucunda da vadiler oluşur. Çok derin ve dik yamaçlı vadiler kanyon olarak adlandırılır.

Köprülü Kanyon
Antalya

Donan suyun etkisiyle çatlamış bir kayacın üstten görünümü.

Kayaçlardaki çatlaklara yağmur ya da kar dolar. Hava soğuduğunda buralara dolan su donarak buza dönüşür. Buzun hacmi suya göre daha büyük olduğundan kayaca büyük bir basınç uygular. Bunun sonucunda da çatlaklar genişler. Bu olayın sürekli tekrarlaması durumunda çok sert kayaçlar bile parçalanabilir.

Burası Denizli'deki Kaklık Mağarası. Kireçtaşından oluşmuş bu mağarada travertenler de var.

Suyun kayaçların yapısındaki bazı mineralleri çözebildiğini biliyor muydunuz? Yağmur yağdığında, havada ve toprakta bulunan karbondioksit yağmur damlasının içinde çözünür. Böylece karbonik asit oluşur ve bu asit bazı kayaçları özellikle de kireçtaşını aşındırır. Asit içeren sular kireçtaşının içindeki çatlaklara girer ve zamanla kireçtaşının bazı bölümlerinde oyuklar açar. Kireçtaşından oluşan mağaralar da işte bu yolla oluşur.

Deniz ya da akarsu kıyılarında gördüğünüz çakıl taşlarının şekillerine hiç dikkat ettiniz mi? Denizler ve akarsular çevredeki kayalardan parçalar koparır. Bu parçalar zamanla dalgaların ve akıntıların etkisiyle aşınır. Birbirleriyle çarpışmaları da bu aşınmayı artırır. Sonuç olarak taşların köşeleri yuvarlaklaşır ve yüzeyleri pürüzsüzleşir.

Pınar Dünder